

Den første Mand, jeg opsøger her, er Lagtingsmand, Lærer P. M. Dam, Medredaktør af »Føroya Social-Demokrat« og Formand for Forstanderskabet i Tveraa Kommune, hvor Partiet ved det sidste Valg opnaaede at besætte de 5 af Forstanderskabets 7 Pladser.

Lærer Dam fordyber sig straks i Krisen.

— Forretningerne ramler her, siger han, hvad der naturligvis skyldes, at Fiskeriet har været tabgivende baade for Fiskere og Rederier. Følgen er blevet Bitterhed imellem de to Parter. Arbejderne har dannet deres egen Forening, »Fylking«, og har gennem Strejker forsøgt at faa forbedret deres Kaar, men det er ikke let at være aabenlyst Socialdemokrat, fordi Arbejdsgiverne og især Arbejdslederne systematisk piller den Slags Folk ud af Rækkerne eller fortæller dem, at der intet Arbejde er, naar de kommer og søger Beskæftigelse. Der foreligger forøvrigt ogsaa haandgribelige Eksempler paa, at nogle af vore Agitatorer er blevet forfulgt.

Til Læsernes Orientering om den politiske Stilling paa Færøerne skal her indskydes, at Samlingspartiet og Selvstyrepatriet, der heroppe regnes for at være lige konservative, raader over hver 8 Mandater i Lagtinget, Socialdemokratiet har 6 Mandater, hvor af de 4 vandtes ved Valget i 1935, og endelig har Erhvervspartiet, »Nazisterne« kalder Færingerne dem, besat 2 Pladser.

— Det hjælp lidt paa Arbejdsløsheden, — fortsætter Lærer Dam, at Kommunen, med Støtte af Staten og Lagtinget, sætte nogle Vejarbejder i Gang, men nu er her stille igen. Beddingen (Værftet) kunde under normale Forhold give meget Arbejde, saavel til Nybygninger som til Reparationer, men som Forholdene har udviklet sig, er Skibstilsynet blevet lemlægt, Reparationerne udsat, og gamle Fiskekuttere paa indtil 60 Aar gaar ud med mange Menneskeliv ombord.

— Jeg har hørt, at der næres Forhaabninger med Hensyn til Kulminedriften paa Suderø.

— Det er rigtigt. To Ingeniører har undersøgt Kullene, og vi er nu ved at lave Tovbane og støbe Sænkekasser af Jernbeton til en Anlægsplads. Naar det hele kommer i Gang, forhaabentlig midt i November Maaned, venter man at kunne beskæftige 150 Mand.

— Men selv Kullene, er de gode?

— De er gode til Centralvarme og giver lige saa megen

Varme som engelske Kul. Og vel at mærke til den halve Pris.

En anden Fremtidsmulighed for Fiskerne og Arbejderne i Tveraa ligger der i, at »Fylking« og »Fiskepigernes Forening« (hvis Medlemmer behandler Fiskeri i Land) i Fjor erhvervede en af de fallerede Fiskeriforretninger her og nu har sin egen Trawler ude. Et kooperativt Foretagende, som blev støttet fra Danmarks Side, bl. a. ved et Laan fra Fiskeribanken. Hidtil har Virksomheden dog ikke kunnet give Gavn.

Men lad os tage over til Ordvig og tale med Andreas Olsen. Han sidder som Fiskernes egen Tillidsmand i Forstanderskabet og har oplevet lidt af hvert. Træffer vi ikke Manden selv, vil hans Mor kunne fortælle.

En hjælpsom „Tromand“.

Dam og jeg traver ud ad Vejen for at komme over paa den anden Side af Bugten, hvor Olsen bor. En lille Chance har vi for at støde paa Tveraaas eneste Lejeautomobil, som menes at være sat paa Vej ud efter, men da vi mødes, meddeler Chaufføren, at han er optaget formodentlig Fodboldkampen i den modsatte Ende af Byen. Det er nemlig Søndag i Dag. Og da vi endelig efter en Times March samt Klatren over adskillige Vejafspærringer kommer saa langt, at vi kan øjne Olsens Hus, giver en Dreng os den afsvalede Meddelelse, at ingen af Familien er hjemme.

Saa maa vi to tilbage igen.

Men nu er vi stærkt opsat paa at komme ad Søvejen, og efter nogen Søgen i menneskeforladte Boliger ved Bredden tilsmiler Heldet os i Skikkelse af en flink »Tromand« ved Navn Nikolaj Midjord. Han er hjemme og straks villig til at sætte os over.

En Tromand kalder man en Mand, som ejer en Tro, det vil sige en Plet Jord paa 1000 Kvadratmeter. Manden her har desuden sit eget lille Hus og er lykkelig Ejer af en Ko og en Baad.

Jeg sætter mig paa Toften lige over for ham og spørger ham ud. Faar at vide, at han var Fisker i 25 Aar, men en Stormvejrsgad satte en Braadso en Stopper for denne Virksomhed, idet den slyngede ham imod Rællingen, hvorved han brækkede Ryggen.

— Naar, indskyder jeg tvivlende saa kunde De næppe nu trække saa kraftigt paa Aarerne.

— Jeg laa da halvandet Aar paa Hospitalet, det er længe nok til at blive gjort ordentlig i Stand, lyder Svaret.

— Og nu paatager De dem alt muligt Arbejde?

— Sjøverarbejde, ja, siger han. Og heri ligger der ikke Spor af nedsættende, for en Sjøver er Navnet paa en færøsk Arbejdsmand.

— Hvad kan De tjene om Aaret?

— Tre Hundrede Kroner som Regel.

Et fint Træk ved Turen med denne Søholt og »Sjøver« skal noteres: Skønt vi begge tilhyder ham Betaling, vægrer han sig bestemt ved at tage imod Penge. En Færing tager sig ikke betalt for Smaatjenester. Tværtimod tilbyder Nikolaj Midjord at stave Byen rundt for at finde Andreas Olsen.

Vi fanger Olsen.

Lærer Dam spørger sig ogsaa for til højre og venstre, og endelig, efter Samtale med en Dreng, vender han sig triumferende imod mig og siger: — Vi fangede ham! Han opholder sig derinde med sin Familie!

Ja, de sad inde i Fiskerifærens Folkemasse og fik sig en Kop Kaffe, Olsens Moder, ham selv, hans Broder og Svigerinden med et lille Barn ved sit Bryst.

Vi kunde altsaa have sparet Rundreisen, men i saa Fald havde jeg ikke lært Tromanden at kende.

Redaktøren skal nu hjem og lave Avis, og kort efter sidder jeg alene sammen med Andreas Olsen og Moderen. Vi er gaaet hen paa Kommunekontoret for at kunne tale uforstyrret sammen.

Han er trods sine unge Aar mærket af dybe Furer i Ansigtet. Jeg venter mig en Del af hans Udtalelser og bliver ikke skuffet.

— Hvis De først vil høre lidt Familieliv, siger Fisker- og Arbejderbefolkningens Tillidsmand, saa er jeg født i Frodebo her Øst for Tveraa for 37 Aar siden. Min Far var Fisker, men Mor blev tidlig Enke, og da vi var 8 Born, forstaa De, at det gjaldt om at slide i det, navnlig for mit Vedkommende, fordi jeg var den ældste. Jeg var ikke mere end 13 Aar, da jeg tog med paa Fiskeri under Island. Jeg fyldte fjorten paa Rejsen.

Uhyggelig Smittefare i Kutterne.

Den Gang var der nok at bestille til os allesammen, medens der nu er for mange Fiskere til de Fartøjer, der raades over. 25 Procent af de færøske Fiskere er af denne Grund tvunget til at blive hjemme. Men da Fiskerne gerne vil ud og tjene til Føden — og Rederne hellere end gerne vil have os med — saa kan Pladsmangelen ombord somme Tider faa alvorlige Følger.

Det hører ikke til Sjældenhederne, at der paamønstres 25 Fiskere til en Kutter, hvor der kun findes Køjpladser til 18—20 Mand. Følgen er, at nogle maa dele Køje, dog selvfølgelig ikke saaledes, at der ligger to Mand i Køjen, men naar een er paa Vagt, benytter den anden Køjen, og det er jo lige saa galt, for vi har jo ikke den fjerneste Garanti for, hvem det gaar med Sygdomsspirer i sig, og hvem der er sund. Lægeeftersyn for man gaar ombord kendes ikke. Og husk, Fiskerne paamønstres fra forskellige Pladser.

— Er der Tilfælde, hvor man har kunnet konstatere Smitte?

— Det skal jeg ikke paastaa, men en sørgelig Kendsgerning

er det, at en af mine Brødre døde for en Maaned siden af Tuberkulose, og han havde netop delt Køje med en anden Mand! Kutteren var her fra Tveraa. Hvem der har smittet hvem, ved vi ikke.

Moderen bekræfter disse Ord med et tavst Nik.

Jeg betror Olsen, at en tilhørende Thorshavn paa Hotellet i Tveraa har forsøgt at bilde mig ind, at Færøerne aldrig burde haft nogen social Lovgivning, da Aldersrenten odelægger Familielivet og saa videre.

— Javel, og Arbejderne bliver dovne, siger Andreas Olsen med et bittert Smil, den Vise kender vi ogsaa paa Færøerne. Lagtinget gav os en forkroblet Sociallov. Naar man er over 60 Aar, kan man søge om Aldersrente. Mor for Eksempel har søgt og faar 100 Kroner om Aaret.

— Et Hundrede Kroner?

— Ja, de hørte rigtigt. De Aarspenge skal de gamle Mennesker jo ikke blive fede af. Og naar vi Unge er uden Beskæftigelse, kan vi gennem Hjælpekassen faa 180 Kroner i 18 Maaned. Det er frækt at paastaa, at en Fisker mister Lysten til at arbejde ved at opnaa en saadan Understøttelse. Nej, giv os Arbejde, det er, hvad vi ønsker og har Krav paa. Men det er svært at faa for os, som ikke er bange for at sige vor Mening.

Der ligger en norsk Fiskekutter i Havnen, har De nok set. Han kan fiske, vi andre kan ikke komme til det. Og af fremmede Trawlere gaar især Englænderne og tager Fiskeri lige for Næsen af os.

— Kommer de ind paa dansk Omraade?

— Jaja, »Islands Falk« har da taget to i Aar. Inspektionsskibet var her kun i fem Uger, det er selvfølgelig alt for lidt.

Det er harmeligt for et rask og sundt Menneske at skulle være uvirksom, naar man ser, at fremmede Folk af Faget har nok at gøre.

— Tror De, at Arbejdsløsheden indenfor den færøske Fiskeribefolkning kunde afhjælpes — fortæl da danske Læsere hvordan?

— Vi maa forlade den gamle Fiskemetode med Haandline, som gav den fineste Vare. Køberne spørger ikke mere efter Kvaliteten, men først og fremmest, hvor køber vi billigst? Det gælder derfor om at producere meget, hvad der da ogsaa giver mest Arbejde til Tilberederne i Land.

Der findes 2 Trawlere paa Færøerne. Lad os anskaffe mindst 10, og lad de bedste af Kutterne blive lavet om til Langlinefiskeri ved Indsætning af en dobbelt saa stor Maskine. De ældste og mindste Kuttere kunde saa blive repareret og sat i Sildfiskeri om Sommeren. En saadan Udvidelse vilde give det daglige Brød til de fleste.

Vi forlader nu dette Emne, og jeg spørger, hvorfor Olsens flyttede fra Frodebo over paa den anden Side af Bugten.

— Fordi Huset i Frodebo, som vi havde haft i 35 Aar, blev solgt ved Tvangsauktion. Der skyldtes 1000 Kr. paa det og skulde betales i Afdrag 150 Kr. om Aaret, 75 i hver Termin. Dem kunde jeg, da jeg var uden Arbejde, umuligt skaffe. I 1924 var Huset blevet sat godt i Stand, og alt i alt stod det os i 5000 Kr. Disse Penge saa vi ikke en Øre af, foruden at det gamle Hjem altsaa var væk. Den eneste, der tjente lidt, var Sagførerens.

Huset i Ordvig, som vi nu bor i, kostede 3000 Kr. med 450 Kroners Udbetaling. Dem kunde jeg lige skrabe sammen efter et nogenlunde godt Arbejdsaar. Nu faar vi se, hvordan det gaar med at klare Afdragene.

Madsprøgsmaalet er forøvrigt ved at blive kritisk. Om det er sundt for Menneskene med al den Saltmand af Fugl og Fisk, ved jeg ikke. Men andet ser vi aldrig. Alle andre Fødemidler er gaaet 75 pCt. op i Pris de sidste Aar. Det er jo Købmanden, der sætter Prisen. I strenge Tider høje Priser paa nødvendige Fødemidler. 72 Øre for et Kilo Hvedemel her i Tveraa forekommer mig at være en umenneskelig Pris. Livet er en stor Kamp for Brodet, slutter Fisker Andreas Olsen sin gripende Beretning. Furerne er næsten blevet dybere, mens han talte sin og Kammeraternes Sag.

En ublid Hjemfart.

Den lille »Smiril« — Falk betyder Navnet — var godt pakket med Passagerer paa Rejsen tilbage to Dage senere. Især mange Kvinder og Born, som straks søgte ind i de smaa Saloner og de endnu mindre Kabytter og efterhaanden blev noget saa voldsomt sogy, rent ud elendige.

— Færingerne er Verdens mest sogy Nation, sagde Mester til mig. Ja, det tror jeg gerne, saadan som Skibet havede sig og sank igen i de vældige Atlanterhavsdønninger. En livlig Fugl! Turen varer, med Anløbning forskellige Steder, 9 Timer. Jeg selv »fejlede« som gammel Langfarer ikke noget, spiste min Middagsmad og røg min Pipe Tobak. Og havde forøvrigt nok at se paa — udenbords. Sikke Fugleliv vi saa! Og en Hvalfangerskude med en Hval paa hver Side af Skibet, med Kurs ind mod Hvalstationen Vaag. Og et eventyrligt Faareliv paa de stejle Fjeldsider. Og »Bonders«, som bor højt tilvejs med Udsigt til, at der kun i Ny og Næ kan gores Landgang eller kommes bort fra Klippeoen. Det er noget, Brendingen bestemmer. Og Købmanden i Skaalevig paa Sando — Viggo kalder vi ham, siger en af Fyrboderne — der selv kommer roende ud i sin Baad med en Ladning Kasser og fyldte Mælkejurer, som han og Styrmanden fik dirigeret gennem »Porten« med en Træfsikkerhed og Balanceringskunst, som vilde hoste bragende Bifald i en stor Cirkus. Bagefter blev en gammel, bulet Cykle langet

Líggjar, ymisk sløg,
líggjabløð,
líggjabrýnir,
líggjahólkar, orv
og rívrur.

fæst hjá

D. J. Enni,
Tveroyri.